

L'ECLECTICA

Pierre
Lemaitre
Un futur
radiant

Traducció de
Núria Busquet Molist

NOMÉS POT SER AIXÒ...

La Colette va estar-se una bona estona observant la granja, com si la sotgés un perill impossible d'endevinar. Sabia que tenia el perill davant, però tanmateix va llançar una mirada inquieta cap a l'altra banda, parant l'orella. El camp bullia de mosques, les fulles dels castanyers tremolaven fent onades. El so més fort era el seu cor, que batejava a mil per hora, i la sang li palpitava a les temples. De sobte es va estremir. El gos la devia haver sentit perquè es va posar a bordar com un boig. Era un molós brut, gros com un vedell i de dents brillants, esverat, que atacava sense motiu i havia mossegat més d'un passavolant. Des que havia vingut la policia, en Macagne el tenia lligat durant el dia, i només ell podia acostar-s'hi.

I en Joseph.

El gat de la Colette i ell no es podien veure. En Joseph travessava sovint el camp per instal·lar-se mandrosament a la primera branca del til·ler i fer-li la guitza, el tenia gairebé a tocar, però no del tot, i això feia que el gos es tornés boig. Llavors en Joseph procedia a rentar-se amb la llengua, mirant-se'l fixament i somrient. La Colette l'hi havia vist fer.

Però aquesta vegada era ella qui havia d'evitar acostar-s'hi gaire.

La granja era un edifici alt. A la part de baix hi guardaven el farratge, i al davant hi havia una gran era, polsegosa en l'època seca i plena de fang amb les primeres pluges. A l'esquerra, un garatge per al material (sobretot el tractor Renault D22 i un R7052 vermell que encara brillava perquè només feia un mes que era allà), i a la dreta, un conjunt desordenat de tallers i coberts on en Macagne guardava les eines.

I els productes.

La Colette va treure amb precaució la palla que tapava el forat que havia fet a la tanca, el lloc que li havia semblat més adequat per fer la volta per la part de darrere de la casa sense que la veiessin. Primer havia mirat d'aixecar el filat per passar-hi per sota, però no era prou forta i no se n'havia sortit, malgrat que era prou alta per ser una nena de deu anys.

L'endemà, amb les alicates que li havia agafat a l'avi, la tasca havia estat difícil, però havia aconseguit fer un forat que li permetés passar-hi sense estripar-se la roba.

La Colette es va aturar de cop.

El gos havia callat.

Va estar punt de tornar enrere. Va esperar. Els batecs del cor dins del pit li impediien respirar. La visió se li va emboirar durant un instant curt, tot trontollava al seu voltant, va haver de recolzar-se a la tanca. El fred i la solidesa del filferro li van anar bé.

El decorat es va estabilitzar.

El gos tornava a bordar.

Va decidir-se.

Després d'una última respiració es va estirar a terra, va passar els peus per l'obertura, va fer lliscar l'esquena i es va posar dreta a l'altra banda.

Havia triat aquest moment del diumenge perquè estava segura que en Macagne no tornaria abans que s'acabés el dia, s'estava engatant al bar de la plaça amb el seu amic, en Daniel, amb l'excusa de jugar al 421. D'altra banda, havia de tornar a ser a casa abans que s'adonessin que no hi era. La seva mare tenia una intuïció increïble per a aquestes coses.

La Colette va treure el ganivet de cuina que duia agafat dins la butxaca i va avançar lentament pel camí en direcció als porxos.

—Loulou, has vist el ganivet de cuina, el del mànec negre?

Els seus quatre nets renouejaven al seu voltant cridant, aixecant les culleres, i l'Angèle no va sentir la resposta.

De fet, només eren tres, perquè en Philippe estava assegut al tamboret i observava els seus cosins amb aires de superioritat, fent la impressió d'observar aquest petit món des d'un pedestal.

—No vols venir a tastar la xocolata, reiet? —va preguntar l'Angèle.

—No —va respondre ell amb suficiència—, la mama no vol que en mengi.

La mama no volia que s'embrutés, que es taqués la roba. L'Angèle sabia que, malgrat que el marrec acceptava orgullós aquesta prohibició, ho feia a contracor. Tenia els braços encreuats per mostrar el seu rebuig, però es mirava l'Annie, que era un any més petita que ell. Sense l'advertència de la mare, se li hauria acostat per llepar el fons de l'olla. Fins i tot amb els llavis empastifats trobava que la seva cosina era ben bonica.

—D'acord —va dir l'Angèle—, ara triarem les habitacions per a aquest estiu.

Crits d'alegria.

L'Angèle sabia que els seus nets adoraven aquest ritual, per això el repetia tres cops l'any. Quan tornaven a l'escola triaven les habitacions per a les vacances de Nadal; després de Nadal feien el mateix en previsió de les vacances de Setmana Santa, i a partir de l'abril s'organitzava la distribució per a l'estiu. El resultat d'aquestes difícils negociacions no era gens important. Quan arribava l'hora d'anar a dormir, s'intercanviaven els llocs pensant que la seva àvia no els veia.

Tothom va córrer esverat cap a l'escala. En Philippe va encreuar les cames, la seva decisió de no participar en la gresca semblava un desafiament, però el desig de seguir l'Annie va ser més fort, va sospirar i va córrer cap on eren tots (era molt alt per l'edat que tenia).

Al pis de dalt, amb la Martine sota el braç, l'Angèle va obrir la primera porta.

—Què me'n dius, d'aquesta, Annie?

—No, ja hi vaig dormir l'última vegada!

Papissotejava una mica, i això li impedia ser més xerrameca.

–Puc dormir a la mateixa habitació que el meu germà? –va preguntar la Martine.

–Aquí és com a l'escola –va decretar l'Angèle–. Les nenes amb les nenes, els nens amb els nens.

–Aquesta em fa por –va continuar la nena, agafant amb força el peluix que sempre l'acompanyava.

–D'acord, doncs a veure què et sembla l'altra.

En passar pel costat de la finestra, va donar-li un cop d'ull inquiet.

Sabia que la Colette odiava aquest ritual; no era, doncs, estrany que hagués fugit per evitar-lo. «És clar, com que és la més gran troba que això és de petits.»

Quant feia que havia desaparegut?

L'Angèle va escombrar amb la mirada tot el que tenia al voltant, però no la va veure. Va provar de recordar l'última vegada que l'havia vista, i llavors en Joseph es va enfil·lar a l'ampit de la finestra i va mirar cap enfora, també inquiet.

Era un gat de potes llargues, amb una orella escapçada, que teòricament pertanyia a tota la família Pelletier. Havia viscut amb l'Hélène, en François i finalment havia triat la Colette, i aquest parell s'adoraven.

Darrere d'ell els infants s'estaven posant nerviosos, i l'Angèle va avançar pel passadís.

En Joseph es va quedar allà, mirant el parc.

–Llavors, per a qui és l'habitació blava?

En Philippe va seguir el moviment amb desinterès. No participava en la repartició de les habitacions perquè, malgrat que tenia set anys, encara dormia amb la mare.

–Ja podria dormir sol, ara, és gran... –s'arriscava a dir l'Angèle de tant en tant, perquè aquesta situació l'amoïnava.

La Geneviève es treia de sobre la discussió fent voleiar una mà.

–No crec que arribés a adormir-se, el conec perfectament... I a més, els àries necessiten la seva rutina, ja ho saps!

En Philippe no havia dormit en un llit que no fos el de la mare des que va sortir de la maternitat, i tothom es preguntava quina mena de vida de parella tenien els seus pares. Com ho feien? I quan? Les hipòtesis que s'imaginava tothom encaixaven malament amb la idea que es tenia d'en Jean, de la Geneviève i de tots dos junts. En realitat, per deixar lloc al fill, en Jean s'havia exiliat en una habitació al fons del passadís, i feia temps que ell i la Geneviève no tenien relacions, una situació que ja es remuntava al viatge de nuvis.

—Saps on és la Colette? —va preguntar l'Angèle a en Louis mentre tornava a baixar per les escales, precedits per la colla de nens que encara es barallaven per les habitacions.

En Louis travessava la cuina amb tres ampolles.

—No és amb tu?

Havia respost distret i va continuar caminant cap a la sala d'estar, on les discussions s'estaven animant.

Allà va trobar-hi els seus tres fills: en Jean, el gran (que també anomenaven *Bouboule* perquè sempre havia estat bastant grassonet i no havia millorat amb el temps), la dona del qual, la Geneviève, estava escarxofada en una butaca amb un got de porto a la mà; més enllà, en François s'encenia cada cigarreta amb la burilla de l'anterior, i finalment l'Hélène, que entrava al quart mes d'embaràs, però que qualsevol hauria dit que estava a punt de parir.

En Philippe, que havia deixat el grup dels cosins, s'havia reunit amb la seva mare i estava assegut a terra, amb el cap recolzat als seus genolls. En Jean, una vegada més, va pensar que la seva dona es comportava amb el fill de tots dos com un animal de companyia, sempre enganxat a ella, que li gratava el cap distretament.

En Louis acabava d'obrir la segona ampolla de vi.

—Llavors, Jean —va preguntar—, te'n vas de gira a can Khrusxov?

—No —va respondre ell, confús—. Praga, Txecoslovàquia... No és pas l'URSS!

—Però bé que és darrere del teló d'acer, caram! —va dir en Lambert, el marit de l'Hélène—. El país del futur radiant!

Va pronunciar l'eslògan del Partit Comunista amb una alegria foteta. Sempre parlava amb ironia, no es prenia res seriosament.

–Explica'ns-ho, això –va continuar en Louis.

–Doncs que a Txecoslovàquia ofereixen un viatge als empresaris per mostrar-los les meravelles de la seva indústria.

–Ben fet! –va exclamar en Louis, mentre tornava a omplir les copes.

Concebia les reunions familiars com si fossin una democràcia: calia que la conversa se centrés successivament en cadascun dels seus fills i les seves parelles, per no deixar ningú a l'ombra.

Feliç de constatar que en Jean estava a punt de viure els seus quinze minuts d'interès col·lectiu i que ja només s'hauria de preocupar pels altres (sempre exclòia la Geneviève dels seus càlculs, perquè no tenia cap dificultat per cridar l'atenció), tanmateix va dissimular la seva decepció. Hauria preferit que el seu fill anés a l'URSS, el país de la conquesta espacial que avui dirigia en Khrusxov, amb aquella cara enrojolada de mugic que tenia, en lloc d'anar a Txecoslovàquia, un país del qual no tenia gaire res a dir... Amb en Bouboule tot era sempre una mica menys bo... Fins i tot el seu èxit, a ulls seus, tenia alguna cosa d'incert, de provisional.

–Visitaràs el país? –va preguntar la Nine, la dona d'en François, amb la seva veu fina i suau.

En Jean es va quedar confós. La Nine sempre li havia cridat l'atenció; era la mena de dona a la qual mai havia tingut accés. Va voler citar alguns llocs que visitaria, havia llegit i rellegit cent vegades el programa, però aquells noms txecs eren realment impossibles de memoritzar.

–No, només Praga –va dir.

Tement que aquesta resposta no estaria a l'altura de les expectatives, va afegir:

–Però veurem coses molt interessants!

L'afirmació, massa general per despertar admiració, no li feia prou honors, perquè era ell mateix qui havia tingut la idea d'aquest viatge.

Un article a la revista de la Cambra de Comerç anunciava que es disposaven a crear una delegació d'empresaris francesos

per fer una «estada informativa» a Txecoslovàquia, i havia enviat la sol·licitud al ministeri que s'ocupava de l'organització. «No hi veig l'interès», havia dit la Geneviève. Evidentment, quan li van acceptar la sol·licitud (fins i tot en Jean no s'ho creia), la seva dona va reivindicar-ne alt i clar els avantatges que, «per la seva reputació», això suposaria per a l'empresa.

Uns anys abans, en Jean havia imaginat que la roba de la llar podia vendre's com en un mercat, en grans cistelles on els clients remenessin com volguessin per adquirir tovalloles i fundes de coixí de gamma baixa i, per tant, molt barates. A ell, que mai havia tingut cap idea, l'havia salvat la seva mediocritat: el concepte, per estúpid que fos, havia demostrat ser extremament rendible. Havien creat uns grans magatzems a la plaça de la República de París, vaixell insígnia de l'empresa Dixie, dirigida per la Geneviève en persona. En Jean passava el temps a la carretera, recurrent França de dalt a baix per visitar els proveïdors i controlar les cinc sucursals que tenien, fins i tot parlaven d'obrir-ne una sisena.

–Esperes vendre tovalloles als txecoslovacs? –va preguntar en Lambert.

–No, no –va tallar-lo la Geneviève, animada–. Són massa pobres!

La Geneviève embogia amb les dificultats dels altres, que li permetien, a través de la compassió, fer-se passar per una dona sensible i caritativa.

–Però no és una mica perillós? –va preguntar l'Angèle.

–Les coses han canviat molt, mare –va dir l'Hélène.

–Però igualment...

L'Angèle es va posar vermella. Recordava imatges de persones fent cua davant de les botigues, i ja estava pensant a preparar un dinar per emportar al seu fill, com si anés a fer un pícnic al bosc de Fontainebleau.

–Quan marxes, reiet? –va preguntar-li.

–La sortida està prevista per l'onze de març –va dir la Geneviève–. Jo hi hauria anat, però...

Amb el cap va assenyalar el seu fill amb un deix com de dolor, però ningú va entendre què volia dir.

Llavors l'Hélène es va girar cap al seu germà François.

—I tu fas el viatge amb en Bouboule?

Dos anys abans en François havia creat, amb els directius del *Journal du soir*, el primer magazín informatiu de la televisió francesa, *Édition spéciale*. Va tenir un gran èxit. Cada mes, a l'hora assenyalada, un de cada tres francesos s'instal·lava davant de la pantalla en blanc i negre on se succeïen reportatges de societat o política, entrevistes amb caps d'estat estrangers, o immersions en el món del cinema o la música.

Quan havia sabut, a través d'en Jean, que s'organitzava aquest viatge a Praga, de seguida havia proposat que un equip de televisió acompanyés la delegació. Per sorpresa de tots, la petició havia estat aprovada per les autoritats txecoslovaques. La notícia havia provocat un gran enrenou, eren poques les ocasions que tenien els periodistes occidentals per entrar en territori comunista. Les negociacions havien estat dures, havien hagut de debatre del dret i del revés el que podien filmar, havia calgut mobilitzar la diplomàcia, però al final ho havien aconseguit.

—No, no seré jo —va dir en François—. Hi aniran en Goulet i en Vertbois. Jo estic acabant un reportatge sobre l'energia nuclear.

—Això també és molt interessant —va dir en Louis, que mai s'havia perdut ni un programa (els batecs del cor se li aturaven de plaer durant un moment quan apareixia a la televisió el nom de François Pelletier).

Tanmateix, havia declarat que el tema era «interessant» amb una veu clarament més baixa, més apagada, i totes les mirades es van dirigir cap a l'Angèle que, afortunadament, estava ocupada posant tovallons al coll dels nens.

En Louis i ella havien anat a veure *L'hora final* feia dues setmanes. Més enllà del fet que sentia una passió reconeguda per en Gregory Peck (que en Louis trobava molt sobrevalorat), l'Angèle havia compartit les angoixes d'aquells pobres australians condemnats a veure com els arribava el núvol radioactiu que uns dies abans havia

devastat els EUA. Havia quedat horroritzada amb aquestes imatges d'un món destruït on, sorprenentment, la població s'havia posat d'acord a retirar-se a les cases, les habitacions, ves a saber on, però no es veia ningú enlloc. Aquest moviment unànim havia sorprès en Louis, que havia trobat que aquell entorn buit de personatges semblava París a l'agost. L'Angèle havia sortit del cinema plorant a llàgrima viva. L'Anthony Perkins li havia recordat l'Étienne, el seu fill petit, que ja era mort, i l'escena on demana a un metge una píndola per «suïcidar-se» l'havia remoguda per dins. Llavors ella mateixa s'havia burlat del seu sentimentalisme, però des d'Hiroshima la seva por per la bomba atòmica gairebé no s'havia afeblit gens, per gran consternació d'en Louis, que estava fascinat per l'energia nuclear com ho estava per qualsevol avenç tecnològic.

Havien cregut que l'Angèle estava massa ocupada amb els nens per prestar atenció a la paraula *nuclear*, però s'equivocaven.

—Espero que en el teu reportatge parles de les conseqüències...

Era la gran preocupació, els diaris en parlaven molt sovint. En Louis va deixar anar un sospir discret.

—T'he vist, Louis. No cal pas que t'amaguis!

—Sospiro perquè t'ho creus tot.

—Ah sí? —La cara de l'Angèle havia agafat aquell to rosat que acompanyava els seus moments de ràbia.— Et penses que la pols de la vostra merda no cau a terra, potser? Que no arriba a l'herba que es mengen les vaques? Creus que la llet que donem als nens està fora de tota sospita?

Abans que en Louis tingués temps de respondre, va posar la mà plana sobre el got perquè no n'hi servís més i va demanar a en François:

—Bé, François, digue-l'hi tu! Al teu diari ho heu explicat vint vegades! Sembla que són els cereals els que transporten la pols radioactiva, amb això no m'equivoco, almenys!

En François, massa prudent per entrar en una conversa que enfrontava els seus pares, es va acontentar fent una expressió neutra que podia dir-ho tot i satisfer tothom.

–Estimada... –En Louis va adoptar un to erudit i pacient, procurant fer-se entendre.– T’ho hem dit una vegada i una altra: la radioactivitat de l’atmosfera només és perillosa durant els minuts posteriors a l’explosió!

–Ah sí? I després s’evapora?

–No, però en aquell moment no és gaire més perjudicial que un examen de raigs X! Et rentes amb aigua i sabó i ja està!

Aquesta vegada va ser l’Angèle la que va deixar anar un sospir.

–Per començar –va continuar en Louis, que se sentia enèrgic–, la radioactivitat no és perjudicial en si mateixa, tot al contrari!

–Ah sí? És bona per a la salut?

–Totalment! Creus que si no fos així el govern deixaria que les aigües minerals presumessin de ser radioactives?

L’exemple es remuntava als anys trenta, estava agafat amb pinces.

En Lambert va fer un gest incòmode i va tombar la copa de vi, tothom es va apartar ràpidament, l’Angèle es va precipitar cap endavant, amb el tovalló a la mà, i l’Hélène va somriure discretament al seu marit, un mestre a l’hora de desviar l’atenció.

En Lambert va seguir l’Angèle fins a la cuina, calia posar sal sobre la taca dels pantalons de seguida, era el que anava millor. Li agradava molt el seu gendre, aquest tros d’home amb la cara sempre riallera, sempre de bon humor, que mai deia una paraula més alta que l’altra. «Deu ser molt agradable viure amb un home que sempre està de bon humor», es deia. No havia entès mai el seu gust per... Ella no es recordava de la paraula, una paraula anglesa, n’havia vist fotografies: una mena de cotxes molt baixos, sense carrosseria, que corrien molt de pressa i que feien la impressió que el conductor hi estava assegut al damunt com una granota. Això l’apassionava, a en Lambert, ves a saber per què...

Mentrestant, en Louis observava la taula en plena discussió. Estava orgullós de la seva descendència, les coses anaven bé a tothom.

En François tenia un bon sou al *Journal du soir* i en rebia un altre de complementari a la televisió, sense oblidar que la Nine

havia rebut una herència i podien viure còmodament. Tenien un pis bonic al carrer de la Cerisaie.

L'Hélène tampoc es podia queixar: la corredoria d'assegurances que en Lambert –que va deixar el periodisme– s'havia quedat en morir el seu pare anava vent en popa, i encara vivien al barri de l'Hôtel de Ville.

Pel que fa a en Jean, estava en camí de fer-se ric, cosa difícil de creure per a un noi que no havia fet res de profit. La parella vivia en un edifici de luxe a l'avinguda del Maine. Amb l'excusa que havia d'encarregar-se de la botiga, la Geneviève tenia servei: una cuinera que venia dues vegades per setmana i una dona de la neteja que venia cada dimarts. Pel que fa als desplaçaments a l'empresa, durant molt de temps els va fer en taxi, però va trobar que aquesta solució era massa cara, i ara l'hi portava un empleat amb una furgoneta Dixie que també feia de cotxe d'empresa segons qui la conduïa. Tenien un pis bastant ampli i fins i tot disposava de dues habitacions petites a les golfes que la Geneviève llogava sempre que podia a, tal com deia ella, «estudiants pobres», dels que es conformen, per un lloguer prohibitiu, amb un lloc sota teulada gelat a l'hivern i tòrrid a l'estiu, i els lavabos al replà. «Ho faig per ajudar-los...», deia abaixant els ulls, com una monja en plena confessió.

–On és la Colette? –va preguntar en Philippe amb veu indiferent.

–És veritat –va dir la Geneviève, preocupada tot d'un plegat–. Estem en família i desapareix! Jean, ves a veure on para, què esperes?

En Jean va deixar el got sobre la taula i va sortir de la sala d'estar sense tenir ni idea de cap on anar, on buscar la seva filla... Era una constant a la seva vida, no saber què fer.

En realitat, l'absència de la Colette no havia sorprès ningú.

Quan hi havia la seva mare, la nena s'escapava sempre que podia.

La Geneviève li havia agafat mania de bon començament perquè volia un nen (més tard es va convèncer que, com que aquesta criatura era Bessons, i ella era Sagitari, les coses no haurien pogut sortir mai bé). Des del moment que va néixer, la convivència caòtica

entre elles havia quedat marcada per tota mena d'incidents domèstics. Des de caure de la trona fins a tallar-se amb un ganivet de cuina o ingerir detergent per a la roba, l'existència de la petita havia penjat d'un fil més d'una vegada. Fins i tot hi havia hagut aquella misteriosa caiguda per les escales que l'havia portada a l'hospital de Lariboisière, on van arribar a témer per la seva vida. Tenia tres anys.

Durant les hores d'angoixa que van passar al passadís de l'hospital, ningú va tenir el coratge d'interrogar la Geneviève sobre les circumstàncies d'un accident que no es podia explicar i del qual no hi havia cap testimoni. Finalment la Colette se'n va sortir —«És forta com un roure», s'havia felicitat la Geneviève— i llavors ja era massa tard, el que havia passat pertanyia al passat.

Aquesta circumstància, que gairebé es converteix en una tragèdia, havia deixat, tanmateix, empremta en la ment de tots. L'Hélène, la germana d'en Jean, que també era la padrina de la criatura, havia vingut més sovint a visitar-la; «sempre estic una mica amoïnada», deia a la Nine. Tots compartien una certa ansietat.

Quan la Geneviève s'havia tornat a quedar embarassada, l'Angèle, amb l'excusa d'«ajudar la seva jove», havia proposat que la Colette anés a viure temporalment a Beirut, on vivien llavors.

La Colette havia abandonat París i la seva mare, per alleujament de tothom.

Si en Jean s'havia tranquil·litzat en veure que la Colette estava segura, també s'havia vist aclaparat per la seva absència. No passava ni una setmana que no li enviés una postal de Lilla, Brest o Marsella, sempre acompanyada de paraules tendres. Reclamava fotografies de la seva filla als pares (les guardava d'amagat de la seva dona; al darrere, hi inscrivía la data amb una lletra rodona d'escola), enviava regalets, dirigia a l'Angèle tota mena de recomanacions inútils que ella sabia que eren senyals d'amor, de penediment i de mala consciència.

La Colette, a Beirut, havia crescut «com una flor», deia el seu avi. S'ho passava molt bé a l'escola i se'n sortia en totes les

assignatures fent el mínim esforç, que sempre era suficient. Procurava tenir bons resultats, perquè tenia una ment pràctica. A més del fet que el preu a pagar per beneficiar-se d'una tranquil·litat total a casa dels avis era modest (en Louis sempre quedava meravellat amb les bones notes que la Colette portava a casa amb una regularitat que li semblava sorprenent), l'espantava la idea que, al contrari, si els resultats escolars no eren òptims, la seva mare podria voler-la fer tornar.

D'altra banda, ningú tenia constància que la Geneviève s'hagués plantejat aquesta circumstància, perquè no parlava mai de la seva filla. Finalment havia donat a llum un nen, en Philippe, un «nen ros preciós, nodrit de nata i brioi», deia ella, citant l'únic poema que recordava de l'escola.

Qualsevol hauria pensat que s'havia oblidat de la Colette, però no va ser així. Patia perquè se sentia víctima d'una injustícia. En Philippe l'omplia del tot, i no admetia que havia calgut tenir una filla per obtenir aquest fill, trobava que el preu que havia pagat era desorbitat. Afortunadament, la mare i la filla estaven separades per mil quilòmetres i la Geneviève només feia el desplaçament una vegada l'any («En Philippe no tolera bé els viatges», explicava a la seva sogra).

Quan es trobaven l'una en presència de l'altra, la Geneviève deia a la seva filla, amb un to autoritari: «Va, vine a fer-me un petó!». Llavors la Colette se li acostava atemorida, a punt per fugir, i mentre posava els llavis a la galta de la mare notava l'olor del seu perfum, que li arribava al cor, i se sentia dir, en veu baixa: «Mai has estat gaire bonica, pobreta meva, i la cosa no millora». O bé: «Mare de Déu, quines trenes, semblen canonades rovellades!». O fins i tot: «Cada vegada tens més pigues, com els ous de gall dindi».

Quan anava a Beirut a veure la seva filla, marxava de seguida que podia. «Ens hauríem quedat més temps, oi, Jean? Però és que en Philippe no es troba bé, el clima d'aquesta ciutat no li va bé!»

Durant cinc anys, tothom havia trobat molt còmoda aquesta situació.